

Päiväkoti monikielisen kehityksen ympäristönä

Varsinais-Suomen varhaiskasvattaja 2014

Jaana Toomar, Johanna Sallinen & Karita Mård-Miettinen

Näkökulmia monikielisyys

Yksikielinen näkökulma:

- monikielinen = yksikielinen + yksikielinen + jne.

Holistinen näkökulma:

- monikielinen ≠ yksikielinen + yksikielinen + jne

Yksikielinen näkökulma

**Monikielinen = yksikielinen +
yksikielinen + yksikielinen + jne.**

- kielet nähdään erillisinä (riskinä ajatella: ei osaa suomea = kielitaidoton)
- ajatellaan, että kielet osataan täydellisesti
- kehitetään yhtä kieltä, ei monikielisyyttä

Holistinen näkökulma

Monikielinen = monikielinen

- kaikkien kielten taitojen summa yhdessä
- täydellinen kielitaito on myytti
- vähäinenkin kielitaito on kielitaitoa
- kullakin kielellä on oma roolinsa
- eri kielten taidot ja käyttötavat eivät ole identtisiä
- kielitaitoprofiili on muuttuva/kehittyvä
- kielitaito on kokemukseen sidottu
(kehittämisen ja ylläpitämisen mahdollisuudet tärkeitä)

Asennoituminen monikielisyyteen

Millaista viestiä päiväkotitoimi antaa kielistä ja monikielisyydestä - resurssi vai taakka?

- kiinnostus kaikkia kieliä ja kulttuureja kohtaan tärkeää ja tavoiteltavaa
- eri kielet saavat kuulua ja näkyä arjessa ja toiminnassa
- kielitaito on ennen kaikkea viestintätaitoa
- kaikki ovat oppijoita ja opettajia
- yhteistyö ja kasvatuskumppanuus erittäin tärkeitä
=> kielet resursseiksi päiväkodissa ja kotona

Kielikasvatuksen tavoite

- kaikkien lasten monikielisyyden kehittyminen
 - äidinkielen taito on kielitaitoa ja äidinkieli luo pohjaa muiden kielten oppimiselle ja monikielisyydelle
 - tiedostutaan siitä, että lapset kohtaavat arjessaan monia eri kieliä

Kyky omaksua kieltä on lapsella syntyessään mutta sen kehittyminen riippuu ympäristöstä.

Kielen kehitys on yhdistelmä kykyä ja ympäristön antamaa stimulaatiota.

... siksi on tärkeää että lapsi saa **jo varhain** olla **kielellisesti rikkaassa** ympäristössä.

Näkymätön, tärkeä kieli

- Kieli huomataan usein vasta kun siihen liittyy jokin haaste tai vaikeus.
- Edellytys kielellisesti rikkaan ympäristön luomiseen: **aikuisen tietoiset valinnat ja tietoinen toiminta.**
 - Monikielisyys rikkaus - muttei itsestäänselvyys!

Lapsen kielellinen tukeminen päivähoitossa on kokonaisuus

- Kieli toimii välineenä arjen eri tilanteissa ja kaikessa toiminnassa.

Ohjattu toiminta **täydentää** kielellisesti virikkeellisen **arjen**.

Arjen kielelliset mahdollisuudet:

- aikuinen lapsen kielellisenä esikuvana ja mallina
- aikaa keskustelulle – huomioiminen arjen eri tilanteissa
- leikki ja arjen askareet – aikuisen mukanaolo ja tietoinen kielenkäyttö
- ympäristön hyödyntäminen muokkaaminen, sisällä ja ulkona
- dokumentointi ja arviointi
- kasvatuskumppanuus – kielen näkyväksi tekeminen

Aikuinen kielellisenä esikuvana ja mallina

”Lapsen kanssa puhuminen ei riitä,
merkityksellistä on se, **miten** me sen
teemme.”

”Tehtävämme on edistää lapsen kielen ja
ajattelun kehittymistä **pukemalla sanoiksi** se,
mitä lapsen ympärillä tapahtuu ja se mikä
häntä **kiinnostaa.**” (Caroline Liberg)

Myös **aikuisten keskinäinen** kielenkäyttö ja
vuorovaikutustavat ovat lapselle kielellisesti
merkityksellisiä.

Lapsen puheaikaa arjessa

Vuorovaikutuksen vaaliminen ja keskusteluun rohkaiseminen ja haastaminen on **aikuisen vastuulla.**

”Lapsen tarve kommunikoida on kielen kehityksen toimeenpaneva voima.”

(Gunilla Ladberg)

Ainoastaan kielen ”pörrääminen” lapsen ympärillä ei riitä. – Lapsi vahvistaa ja vakiinnuttaa oppimaansa kieltä **käyttämällä sitä itse.**

Lapsi kehittää kieltä vuorovaikutuksessa ympäröivän maailmansa kanssa.

Keskustelu on vuoropuhelua:

Kysymyksiä, vastauksia – molemminpuolista vuorottelua ja ajatustenvaihtoa.

Tutkimus eskarilaisten käsitksistä

- 5–6-vuotiaiden päiväkotilasten haastattelu
- 34 lasta
- yksilö- tai parihaastattelu
- video- tai audionauhoitus
- keväällä/kesällä 2012
- kasvattaja tai tutkija haastattelijana
- strukturoitu haastattelu = samat kysymykset samassa muodossa kaikille
- tulkinassa fenomenografinen ote

Haastattelukysymyksistä

- Lasten omat ajatukset keskiössä, haastattelija ei arvota vastauksia
- Kysymyksiä kielten osaamisesta, oppimisesta ja kielen käytöstä
- Mitä, missä, miten, kenen kanssa -kysymyksiä
- Esim.
 - Mitä eri kieliä osaat?
 - Missä olet kuullut ja käyttänyt suomea/ruotsia/englantia, jne.?
 - Miten ja kenen kanssa sinun mielestäsi lapset/aikuiset oppivat kieliä?

Piirrostehtävä

- Piirrä kuva itsestäsi oppimassa kieliä.
- Kerro piirtämästäsi kuvasta.

Tutkimuksen tarkoitus

- tunnistaa lapsille tyypillisiä näkökulmia kielten osaamiseen, oppimiseen ja käyttöön
- tarkastella päiväkotikäisten lasten kielimaailmaa
- vertailla päiväkotikäisten lasten näkökulmia kouluikäisten lasten (ja aikuisten) näkökulmiin
- tarkastella "yksikielisyyden myyttiä" suomalaisessa koulutusjärjestelmässä

Lapset ja kielet

- Lapsilla on metakielellistä tietoisuutta, kykyä havainnoida ja analysoida kieltä ja sen luonnetta.
- Lasten käsitykset kielestä ovat
 - peräisin tilanteista, joissa he ovat toimineet ja ihmisiltä, joita he ovat tavanneet (dialogisuus, kronotooppisuus)
 - muuttuvia ja moniäänisiä; sekä yksilöllisiä että jaettuja

(Aro 2012, Barcelos & Kalaja 2011, Dufva et al. 2003, Dufva & Aro 2012)

Lapset osaavat mielestään...

- suomea (19/34!), ruotsia (18/34), englantia (14/34)
- espanjaa, saksaa, saamea, kreikkaa, thai-kieltä, arabiaa, ranskaa (1-3 lasta/kieli)
- useita kieliä:
 - yhtä (7/34),
 - kahta (13/34),
 - kolmea (11/34),
 - neljää (2/34)
 - viittä (1/34)

Tutkija: mitä eri kieliä sä osaat?

Sanna: mä osaan englantia vähän ranskaa ja sitte suomee ja vähän öö semmosta kieltä joka jossa o vähä niinku suomee mutta siinä on jotai muita sanoja mä en muista sen nimee

...

Tutkija: mm. no mitäs sitte se vielä oli yks kieli jonka nimee et muistanu ni missä sä oot sitä oppinu?

Sanna: mä oon oppi- mä tarhassa vähä iha pikkusen sitä

Kasvattaja: leevi mitä eri kieliä osaat?

Leevi: mm en mä- ruotsia ja mm englantia ja saksaa ja arabiaa

...

Kasvattaja: leevi missä olet oppinut ruotsia?

Leevi: eskarissa

Kasvattaja: missä olet oppinut arabiaa?

Leevi: no tarhas ku siellä oli sellasia arabialaisia

Kasvattaja: hmm ja sitkö oli ranskaa?

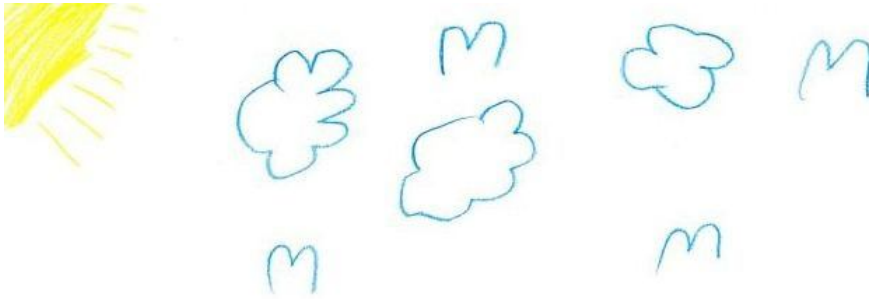
Leevi: saksaa

Kasvattaja: saksaa missä olet oppinut saksaa?

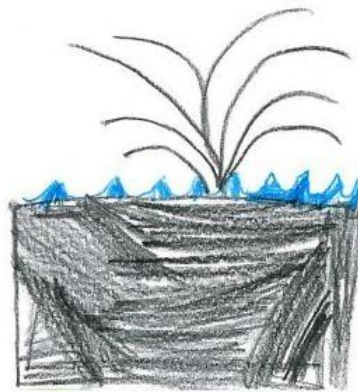
Leevi: kaverilta

Kasvattaja: ja missä olet oppinut englantia?

Leevi: äitiltä

Jenna: no tää on nyt sieltä japanista. kun mä olin puistossa. siellä oli vesilähde ja ni siellä mä kuulin kun yks sano tutun sanan mut ku mä en tienny sen. ja mä olin joskus kuullu ku isi sano sen. sitte mä kysyin äidiltä et mikä sana tuo on ja sitte uudelleen ja uudelleen niin sitte mä opin

Eetu: siin oon mä
siin on aurinko ja
sitte mä pidän
jalkoja vedessä

Kasvattaja: ja
kuinka se on sun
kielenoppimiseen
?

Eetu: siinä mä
mietin niitä kielen
sanoja. millasia

Lapset haluavat oppia monia kieliä

- kaikkia maailman kieliä (3/34)
- englantia (11/34), ranskaa (5/34), venäjää (4/34)
- japania, kiinaa, ruotsia, saksaa, espanjaa, norjaa (2-3 lasta/kieli)
- yksittäiset lapset italiaa, saamea, kreikkaa, thai-kieltä, tanskaa, suomea
- kieliä, joita nimettiin maiden mukaan (Karibia, Thaimaa, Venetsia)
- leopardin ja koirien kieltä

Tutkija: no mitäs kieliä sä vielä haluaisit oppia?
tuleeko mieleen mitään kieliä mitä vielä haluaisit oppia?

Sanna: eeei tuu mitää mieleen mutta vaan yks karibia jossa yks Ahmed asuu se o mun se on niinku saman verran ku mäekin ja se on ollu tässä tarhassa sillo nii sitä mutta mä en osaa sitä yhtään

Tutkija: mm mikä kieli?

Sanna: karibia

Tutkija: mm haluaisit sitä oppia?

Sanna: joo

Havainnot lasten kielimaailmasta

- Päiväkotilasten maailma on useammin monikielinen kuin yksikielinen.
- Lapset ovat kiinnostuneita oppimaan useita kieliä.
- Kiinnostusta on erityisesti kieliin, joihin on ollut kosketuksessa päivähoitossa, perheessä, lähiympäristössä tai matkoilla.

Havainnot lasten kielimaailmasta

- Lapset eivät opi kieliä vain aikuisten ohjauksessa vaan myös vertaisiltaan.
- Päiväkotilapsilla on avoin suhtautuminen kielenoppimiseen.
- Päiväkotilapsilla ei vielä ole institutionaalista kielenoppijaidentiteettiä.
- Lapsilla on jo paljon osaamista, erilaisia oppimiskokemuksia ja intoa oppia monikielisiksi 😊

Kiitos!

Jaana Toomar

jaana.toomar@jyu.fi

Karita Mård-Miettinen

kieliverkosto@jyu.fi

Johanna Sallinen

johanna.sallinen@folkhalsan.fi